

suvahte, että heitä kuttutaan Lappalaisiksi. Niin aina ylpeys istuu ihmisessä kiini. Lappalaiset tahtovat olla Suomalaisia. Suomalaiset luulevat ittensä jotakin olevaksi, jos he vain taitavat jonkun sanan Ruottin kielen mukaan vääntää.

Vielä Venäjän maassakin löytyy Suomalaisia. Niin esimerkiksi Virolaiset, jotka Suomen eteläpuolella olevan meren takana asuvat ja ittensä kuttuvat Somalassed. He ovat kaikki Kristin oppia. Mutta pohjan puolella Venäjän maata elävät usiammat kansakunnat, jotka vielä ovat pakanat, asuvat pystemajoissa niinkuin Lappalaiset ja muuttavat poroineensa (niin kuttutaan elättö-peurat) paikasta paikkaan. Näiden kielestä kansa ymmärretään, että he ovat Suomalaisia. Heidän seasa on jo ajastajan aikaa elänyt yksi Suomenmaata ja kieltä rakastava meidän maan miehistä nimeltä Kastreeni, että hän oppisi niiden kieltä, sanomia ja tapoja tuntemaan ja siitä löytäis jonkun hyödytyksen oman maan kielen ja menoin tuntemiseen.

Näin on, niinkuin lauleli Korhonen, aivan »köyhiä sukulaisia» Suomen kielellä ja Suomalaisilla. Omassa maassakin on Suomen kieli tullut hyljättyksi sentähden, että maakunta yli kuusisataa ajastaikaa oli Ruottin alla. Sillä oppineet ja virkamiehet kaikki silloin tulivat Ruottista. – Mutta nyt kuin ej sieltäpäin enä tulevia ole, ja kuin armollisimman Kejsarin alla väkeväsä rauhasa eletään, niin on kuitenkin toivoa, että vielä kerran Suomen kieli pääsisi vallalle, vaikka kyllä vielä kauvan sen asian kansa mahtanee viipyä. – Sillä se ei ole niin helposti tehty, kuin sen outo luulisi. Ensinnäkin täytyy Suomen kieli tulla niin kirjoisa harjoitetuksi, että sillä kielellä saattaa oppia kaikki, mitä nyt Ruottin kielellä opetetaan. Mutta ei nyt vielä herrasmiehet paljon huoli Suomea lukea. Niin on se maamiehen asia olla halullisempi lukemaan kuin hän tähän asti on ollut, että nousisi ylös usiampata Maamiehen ystävätä hänelle lukemista tarjoamaan. Siitten vasta saatetaan oikeen selittää, »mitä Suomalaiset ovat», kuin Suomen kieli ei enä ole oppimattomain mutta myöskin oppineitten kieli, ja kuin ej kukaan enä Suomessa sano muukalaisten kieltä äitinkieleksi.

9 DE ARBETANDE KLASSERNAS HISTORIA.

Saima n:o 2 11.1 1844

En historia öfver de arbetande klasserna är något så nytt, att man vore frestad hellre anse vår rubrik tala om en allmän historia för dessa klassers behof, än om en berättelse, hvars hjeltar de sjelfva äro. Historien har hittils varit konungarnes, krigarenas, adelns, presterskapets. Äfven religion, vetenskap, vitterhet hafva småningom intagit en sjelfständig plats i dess bildergalleri, jemte thronvexlingarne, krigen, upproren. – Men handeln, handverkerna, åkerbruket med dessas idkare hafva föga sysselsatt häfdeforskaren. Man medgifver visserligen åkerbrukets nödvändighet för en ordnad statsform. Man nämner också handelns mäktiga inflytande på kulturen. Men ännu hafva vi sett få historieskrifvare söka framställa, hvilket inflytande på verldshändelserna idkarenas af dessa näringar samhällsställning utöfvat. Och likväl betvivlar ingen, att ju allt hvad verdens stora män utfört, det hafva de förmått endast genom att sannt uppfatta den stora massans dunkla vetande, dess önskningar och behof.

Man bör väl icke lägga för mycken vikt på människans materiella intressen, ty hennes historia är den menskliga andens. Men dennas

utveckling röjer sig äfven i sättet att tillfredsställa de förra, och den närmaste orsaken till massornas rörelser ligger alltid i otillfredsställda lekamliga behof, ehuru åter svårigheten att uppfylla dessa har sin rot i en hämmad andlig utveckling. Huru man likväl än må betrakta detta vexelförhållande mellan de andliga och lekamliga behofven, måste det vid närmare besinnande förvåna hvar och en, som studerat historie, att han vet så litet om de skilda folkens dagliga sträfvanden och syssel-sättningar. Han känner väl några drag ur deras hemseder och politiska förhållanden, men om de olika folkklassernas verksamhet för familjens bestånd och för statens inre makt har han ingen kunskap. Så t. ex. vet 10

Huru Romerska rikets handel förnämligast bestod, hvilken plats i samhället handtverkaren innehade, hvilka den Romerska landtmannens förhållanden på en sednare tid voro? Förvånad måste mången blifva, då han får veta, att en stor del af detta världsväldes inre förvaltning sköttes af dess handlande och handtverkare, att feodalismen i detsamma var likaså hemmastadd som i medeltidens stater o. s. v.

Hvar och en har erfarit, huru människans vettgirighet vanligen söker sin tillfredsställelse i det aflägsna och för henne helt och hållet fremmande, medan hon saknar håg att lära känna det, som närmast omgifver och närmast rörer henne. Så lärer man utan orättvisa kunna 20 antaga, att t. ex. bland vårt lands handlande och industriidkare finnes mången, som älskar kunskapen om fremmande länder, kanske äfven om Finland, som kan beundra utmärkta bragder, men icke någonsin fallit på den tanken, att hans eget yrke kan ega sin historia, sina hjeltar. Man skulle dock tro det för en sådan man, då han läser om Cæsars krig och öden, böra ega intresse att veta, huru de handelsmän, af hvilka Cæsar köpte klädet till sin toga, skötte sina affärer. Också kan väl icke kunskapen om handelns öden under olika regeringsformer, olika lagstifningar o. s. v. blifva utan nytta för sjelfva hans utöfning af sitt yrke. 30

Det kan väl t. ex. vara för industriidkaren nedslående att höra, att han troligen är en afkomling af den frigifne trälen, att tider funnits, då hans sysselsättning ansågs för så låg, att endast denne, som icke egde någon lott i fädernejorden, tvangs att för sitt lifs bergning tillgripa densamma. Men det bör åter vara upplyftande, att trälens usla afföda småningom gjort sig till herre öfver världshistoriens gång, att han höjt sig icke genom våldets och den råa styrkans rätt, utan genom upplysningens oemotståndliga makt, genom fredens bildande yrken, ja att denna hans emancipation i sjelfva verket sammanfaller med nationernas och mensklighetens utveckling. 40

Så kan han ledas till en åsigt af sitt kall, som ger honom en högre tillfredsställelse, än den han eger vid blotta åsynen af sina skepp, sina magasin eller sina frukttyngda skördar. Ty den fröjd människan känner, då hon ser sina mödor bära frukt, är väl lofvärd. Men denna får en högre betydelse redan genom sin bestämmelse att gagna den arbetandes närmaste omgifning och den högsta genom hans medvetande, att hans arbete i och för sig bidrager att föra menskligheten mot dess höga mål. Äfven utan insigt kan förtröstan härpå hos hvarje redligt sträfvande människa finnas; men först med insigten uti hennes arbetes sammanhang med mensklighetens sträfvanden öfverhufvud vinner hon härom en fast öfvertygelse och derjemte håg och förstånd att låta sitt arbete ledas af denna insigt. 50

Till dessa reflexioner hafva vi blifvit ledda af ett år 1837 i Frankrike utkommet arbete: *Histoire des Classes industrielles, af Granier de*

Cassagnac, hvilket enligt Bokhandelsannonser nu äfven är öfversatt till Svenskan under titel: *Den Arbetande Klassens Historia*. Vi skola uti en följande artikel nämna några ord om denna skrift, hvilken är en bland de mest originela och lärda, men som tillika är rik på njutning och undervisning för hvarje bildad läsare och genom sitt ämne för de industriidkande samhällsklasserna måste ega det närmaste intresse.

10 NYHETER

Saima n:o 2 11.1 1844

St. Petersburg. På allernådigste befallning har Krigsministern kungjort, att underofficerare, som blifvit dekorerade med en port d'épée af silfver, äfvensom alla militärer, hvilka blifvit hugnade med militäror-dens eller St: Annæ Ord. utmärkelsetecken eller och med medaillerna »för räddning af människolif» och » för nit», äro frikallade från kroppslig bestraffning, så länge de innehafva nämnde tecken.

20

UTRIKES

30

lefver man så stilla och fromt, att Finl. Allm. Tidn. åter fått lof att söka sina nyheter från Turkiet, Egypten, Hayti o. s. v. Den sednaste ministerförändringen i Spanien har frambragt en »för sin belevnhet utmärkt» Konselj-President H-r Gonzalez Bravo. Sanningen att säga synes också icke detta varit af nöden, emedan ett uppförande mot den unga drottningen sådant som Olozagas satt Spanionernas belevnhet temligen i misskredit. Ett bevis på sin ridderlighet har den nya ministern genast gifvit genom att inbjuda Drottning Kristina till Spanien. Man erinrar sig, att hon, då Espartero tvang henne att utvandra, sade till honom: »Jag har gjort dig till allt, men till en riddare kunde jag icke göra dig.» Ända från denna tid måtte Tit. Bravo således vara den första riddare i regeringen. Obegripligt är det emellertid, att en så ung drottning som Isabella icke väcker någon entusiasm hos det unga manliga släktet. Detta skulle gifva anledning förmoda, att hon icke vore någon utomordentlig skönhet.

40

INRIKES.

50

I *Helsingfors* lefver man på »jubelminnen och jubelförhoppningar.» Minnena gå till 1744 och äro sannerligen ej at jubla åt. Förhoppning-arne blicka bortom »mansåldrar.» Emellertid är Helsingfors »en medelpunkt för Finlands framtids hopp.» Denna notis är lånad ur H-fors Morgonblad. Den artikel, hvarest den finnes, innehåller ett och annat, som, Red. må förlåta oss, kanske lika gerna kunnat vara osagdt. Morgonbladet lefver också i den tro, att den vetenskapliga och litterära bildningens framsteg i Finland under sednaste decennier »icke torde vara ringa». I fall som detta behöfver man ej stadna vid ett »torde.» Den litterära produktiviteten ger här den enda bestämda måttstock. Det skall vara oss kärt, om Morgonbladet kan uppvisa dess »framsteg».

Sordavala: Tidningarne från Helsingfors bekräfta de berättelser om olyckan i Sordavala, som i privat väg kommit oss tillhanda. Äfven

uppgiften på de omkomnas antal, femtiofyra, är öfverensstämmande. – Hvad vi hafva att tillägga är blott, att dessa till större delen varit ålderstegne personer och barn, samt att ropen: »ställningarne ramla,» blandat sig med: »kyrkan brinner,» och ökat förskräckelsen. Kyrkan lärer nemligen i anseende till en pågående reparation varit uppfylld af timmermansställningar.

Från *Åbo, Borgå* och *Vasa* hafva vi alls inga nyheter och äro deröfver otröstliga.

10

II SÅ FICK FINLAND EN LÄKARE.

Saima n:o 2 och 3 11. och 18.1 1844

I.

Med glad och öppen blick hastade i den varma middagsstunden en ung man öfver nya Kungsholmsbron i Stockholm. En Stockholmare, som såg hans något bleka drag, på hvilka själsansträngning tryckt en lätt läslig pregel, som såg boken under hans arm och visste, att Carolinska Institutet och Serafimer-Lasarettet finnes på Kungsholmen, skulle icke tvekat att anse honom för en af dessa läkarekonstens adepter, hvilka vanligen vid denna tid befolka den långa bron. Och han skulle icke misstagit sig. Men den unga mannens brådskande steg kunde knappt hafva en så prosaisk orsak som aptiten. Dertill voro de för snabba, och äfven hans framåt spanande blickar gáfvo tillkänna andra orsaker. Han hade också knappt hunnit förbi de vid sina båtar väntande Dalkullorna på midten af bron, förän hans öga fann ett bestämdt mål uti en smärt qvinnlig skepnad, hvilken från röda bodarne närmade sig brons ända. Hans steg bevingades – hon syntes sakta sin gång, men slog derunder med en behaglig rörelse upp den gröna voilen, kastade en skygg blick bakom sig och höjde ännu en gång handen till ett par lätta vinkar med sin näsduk. Knappt hade hon åter låtit den runda armen sjunka, förrän han stod invid henne och hans hand hade fattat hennes spåda, mjuka.

20

30

»Mari, ljufva, goda älskade Mari.»

Hans blick hvilade så varmt och genomträngande i hennes. Men ur dessa skönt blåa ögon stal sig en rullande tår, och så en annan, och många följde, då hon med darrande vek stämma sade:

Vilhelm, det är förbi.

»Älskade, hvad? – Vet din far? – låt oss bekänna allt!»! stormade han oroligt.

40

Man kommer! – hviskade hon, förde näsduken öfver ögon och kinder och nedfällde voilen. Båda gingo långsamt vid hvarandras sida utåt nya Kungsholmsbrogatan.

Inga utomordentliga händelser hade fört de båda tillsamman. Den unga läkaren hade helt vanligt gjort Marias bekantskap på en af sommarbalerna vid Djurgårdsbrunn. Såsom skulle det skett enligt öfverenskommelse försummade under den öfriga sommaren ingendera någon enda af dessa baler. Den bedagade, ehuru ännu ogifta tanten, som var Marias följeslagerska och som vistades hos hennes stenrika adeliga fader, märkte oråd först sedan de planer strandat, hvilka hon under dessa turer bedref för egen räkning. Denna tantens förströelse hade också de unga på bästa vis begagnat. Ingendera hade likväl under ögonblicken af deras sammanvaro tänkt på morgondagen. Det närvarande var dertill alltför rikt. Ty kärleken är i sin morgontimma rik med

50

litet. Då nu de båda damernas balbesök plötsligt upphörde, då först blef det den unga mannen klart, att hans känsla denna gång hade andra anspråk än tillföre, och han visste, att denna känsla delades af henne. Under det han ännu uppgjorde de brokigaste planer för att vinna inträde i hennes faders hus, der detta var svårt, emedan blott några få personer derstädes umgingos, förde hans lyckliga stjernan honom henne till mötes – fastän blott på gatan. Hon var ensam. Förän de skiljdes, hade han tigt sig till ett nytt möte. Det var intet ondt deri, kunde hon finna, men det var dock ett något, som höll hennes löfte tillbaka ända till afskedets stund. Men då med återseendet eljest såg så mörkt ut, och då han så innerligt bad, som om han skulle anat, att nästa gång blefve den sista – huru kunde hon då säga nej? Likväl sade hon blott: »någon gång» – »efter någon tid,» – men mötet skedde dock inom 48 timmar och på samma plats der vi nu voro vittnen till ett dylikt. Sedan förgingo få dagar; på hvilka hindren å hennes sida voro nog mäktiga att besegra hjertats ljufva längtan. De vandrade då alltid bortåt Klara kyrkogård och under dennas sparsamma träd. På en sådan vandring lockade dem en gång den öppna bisättningsgravven att titta in. Der fanns ingen. Då, här i detta dödens paradrum, brann mellan deras trånande läppar den första och enda kysen. Han begärde den icke – hon vägrade den icke.

Nu ställde de åter dit sin väg. Derunder förtäljde den nittonåriga, huru det länge hotande nu hade inträffat. Han blef väl häpen, då han för första gången hörde talas om en högadlig kusin, en major, hvilken väl nu sedan ett år var stationerad i landsorten, men dessförinnan såsom gardeskaptan alltid ställt sig i raden af Marias beundrare. Men hennes sväfvande stämman, nu och då afbruten af en halfqväfd snyftning, gaf alltför öppet tillkänna, huru litet han borde hafva att frukta af denna medtäflare. Och dock erfor han snart, huru farlig denne var, emedan han syntes hafva den stränga fadrens löfte, som gårdagsaftonen hade förkunnat Maria, att majoren i dag skulle återkomma till Stockholm, att han redan skriftligen anhållit om hennes hand och att hon borde förnuftigt lyda sin faders råd.

»Och Mari vägrade icke, hade icke ett ord för mig?» – utbrast han med en älskares vanliga häftighet och orättvisa. Hon tillstod barnsligt fruktande, att hon icke någonsin skulle våga motsäga sin far, och hennes sorg tog åter öfverhand, då hon tillade:

Nej, det finnes ingen räddning. Ingen kan böja min fars vilja. – Mitt öde är afgjort. – Vår lyckas tid är förbi – allt är förbi – slutade hon med ohejdadt förtroende äfven till hans känsla. Hans hand darrade af sinnesrörelse då den fattade och tryckte hennes, men hans stämman var fast, då han sade:

»Intet är förloradt, så länge jag har min Maris kärlek. I denna dag skall jag tala med din far.»

Förskräckt såg Maria upp till honom, och sorgen gaf vika för häpnaden. Aldrig hade det fallit henne in, att någon skulle våga ställa sig i vägen för hennes fars planer. Hon tyckte väl alltid, att hennes Vilhelm såg så rask ut – i salongen. Men nu, då han hotade träda hennes fader under ögonen som en man inför en man, då hon såg det allvar, redan ett manligt beslut gifver, framlysa ur hela hans väsende, såg hon i honom en helt annan person. Det var likasom om hon på honom skulle öfverflyttat en del af den obegränsade underdånighet hon hyste för fadren. Men denna sednare tog dock efter första ögonblickets bestörtning åter öfverhand, och hon bad Vilhelm enträget att icke taga ett så förtvifladt steg. Hon »skulle icke sjelf våga visa sig för fadren» sade hon »om hon visste, att han ens anade till deras förhållande. –

Han skulle aldrig förlåta henne hvad som skett.» – Hennes farhågor gjorde älskaren åter uppbrusande. – Han klagade öfver likgiltighet och kallade så åter fram hennes tårar. Snart var hon nu beredd till allt, men trösta henne fullkomligt förmådde han icke. Tiden hade redan länge manat dem att skiljas. Hon gick med beklämdt hjerta. I kyrkogårdssporten stod han ännu kvar för att uppfånga hennes ljufva blickar, då hon upprepadt såg bakom sig. Nu vek hon om hörnet vid Drottninggatan. Med snabba steg följde han samma väg, och först vid hemmets port såg hon, att han ännu var henne nära. – Näsduken fläktade åter, omärkligt för alla utom för honom, och hon var försvunnen.

10

II.

Ett halft år derefter stod samma unga man i gröna kammarn hos Lindströms N:o 1 uti Åbo, iskänkande sitt glas ur en rykande bål på det lilla bordet. Hans drägt, synnerligen de yfvigt pelsbebrämade botforerna, gaf tillkänna, att han förehade en resa, de tre unga män, som jemte honom funnos i rummet och nu stötte de klingande glasen emot hans, att man drack till afsked, och hans blossande kinder och häftiga rörelser, att han druckit mycket.

»Våra flickors skål!» jublade de trenne.

20

Han klingade och drack, och en tår hängde glänsande i ögats vinkel. Med en vild rörelse slungade han glaset i golfvat, vände sig hastigt bort – men närmade sig innan kort åter bordet och störtade ner tre, fyra glas efter hvarandra. De öfriga vexlade blickar; en hemsk tystnad följde på det glada sorlet. Han ensam visade lust att fortsätta; men det lyckades de öfrigas förenade bemödanden att efter en stund afbryta laget och bringa honom till att resa.

Blott några månader hade han vistats på Finsk botten och derunder fulländat sin medicinska kurs. Nu hade han såsom tjensiförrättande mottagit en provincialläkare tjänst i det innersta af landet, och det var dit han reste. Ganska få personer hade någon kunskap om, hvad som förmått honom att lemna sitt fädernesland. Med ganska få af sina studiikamrater hade han också umgåtts. Dessa kände honom som en redligt tänkande man, men af ett dystert och slutet sinnelag. Blott ett par gånger hade han blossat upp i glädje, men i en stormande onaturlig, och det vid tillfällen, då det dracks efter studentsed och då han för sin glädje anlitat bålen ända till sina medbröders förvåning.

30

«1:0 3»

Så gick det med läkarens fästmö.

III.

40

Endast en bland de närvarande, som gjort tjänst vid Serafimer Lasarettet på samma tid som Vilhelm och händelsevis bott i Marias faders hus, hade hans förtroende och några år sednare meddelade han, hvad han visste, ungefär uti följande ord:

Länge hade jag känt de bådas förhållanden. Den sköna svärmande flickan visade honom en tillgifvenhet, sådan den endast vid nitton år kan finnas i ett qvinnohjerta. Aldrig hade dock Vilhelm med mig talat härom, och han var icke den man, som ingaf någon håg att intränga sig i hans förtroende. Aldrig hade jag heller sett honom i huset. Men en dag såg jag ifrån mitt fönster honom gå upp för trappan till husets dörr och hörde hans steg försvinna i öfra våningen. En vanlig nyfikenhet gjorde mig uppmärksam, och jag hörde efter en kort stund öfver mitt hufvud häftiga ord vexlas. Kanske för att höra bättre gläntade jag tanklöst på dörren till förstugan och såg den unga flickan som ett skrämmt rådjur försvinna uppför trappan. Snart gick man häftigt i

50

dörrarne, och snabba steg hördes i samma trappa men afstodnade åter plötsligen. Nu skallade en röst, hvilken jag igenkände för fadrens.

»Förförare är det så ni behandlar min dotter – och du, glömmet du så, hvad du är skyldig ditt namn, din börd! – att bedraga din far – att kasta dig i en fattig students armar!»

Med gråtande stämma bad hon: Förlåtelse – förlåt vördade fader! jag är den olyckligaste. –

Men han afbröt henne med ett dånande: »Bort härifrån, gå! – och ni vill ni trotsa mig i mitt eget hus? – Petter, Frans! Hit era lymlar! Vräk ut honom! – På ditt rum ovärdiga.» –

Hans stämma hväste af vild, ohejdad vrede. Min unga blod blef varm och jag sprang ut i uppsåt att manligen bistå min kamrat. Denne stod på nedersta trappsteget, blek, orörlig, med knutna händer, och stirrade uppåt. Der syntes herrn i huset och bakom honom et par tvekande betjenter. I de mest förnedrande ordalag upprepade han sina uppmaningar till dem, äfven sedan jag fattat Vilhelms arm, och denne tåligen lät sig bortföras. Men redan vid ingången till mitt rum ryckte han sig lös och stormade ut genom porten.

Flera dagar förgingo, utan att jag återsåg honom. Men en dag mötte han mig vid utgåendet från Serafimer-lasarettet, der han tycktes enkom hafva väntat. Han helsade kort, framtog ett bref och frågade tvärt:

»Kan du framföra detta?»

Jag såg på utanskriften, ehuru jag lätt kunde gissa till densamma, och lofvade i ögonblicket göra mitt bästa. Med en varm handtryckning tackade han och tog afsked. På ord hade han alltid varit karg. De behöfdes också nu icke.

Till Marias faders hus hörde en liten trädgård, i skyggd af hvars lummiga lönnar jag ofta sett den unga dottren vid sitt arbete och, jag tillstår det, icke med likgiltiga blickar. Lyckan ville, att jag ännu samma eftermiddag, efter flera fäfånga spaningar, såg henne åter på denna plats. Hennes arbete hvilade, och hon satt lutande sig öfver det lilla sybordet med det skönt lockiga hufvudet hvilande mot handen. Jag vågade icke närma mig trädgården, emedan den kunde öfverses från husets fönster. Långe stod jag derföre obemärkt på post vid husets dörr inåt gården och jagades flera gånger, då jag hörde någon rörelse i öfra våningen, tillbaka i min kammare.

Slutligen nödgades jag genom en lätt hostning gifva min närvaro tillkänna och, då hon såg upp, ännu öka hennes redan starka rodnad genom brefvets framvisande. Ett ögonblick stod hon redan upp ifrån stolen, men satte sig genast åter, och den mot ögonen tryckta näsduken gaf mig tillkänna, att hon tillgripit den vanliga qvinnotrösten – tårar. Åter följde en stunds väntan.

Men äfven under den största sorg måste väl en dame ändå se till, hvart brefvet från den älskade och dess öfverbringare taga vägen. Hennes blida blick fann mig på min plats, och ehuru hon, då jag åter höjde brefvet, redan gjorde ett steg för att lemna trädgården, dref mig min ridderlighet att nedlägga detsamma på tröskeln och buga mig till afsked. Hon stadnade åter och såg pröfvande upp till öfra våningens fönster. Kanske hade derpå följt en nådig vink till mig, en belönande helsning, men jag afvaktade icke resultatet, utan drog mig tillbaka nästan med liten förtret. Likväl kunde jag ej underlåta att glänta på min kammardörr, ända tills jag såg den sköna med en lätt bugning upplaga det lyckliga brefvet.

Först senare erinrade jag mig, att hon kanske icke visste det minsta om Vilhelms och min bekantskap. – Kanske leddes hon af aningar och

säkert hade hon väl under dessa långa dagar utfunderat alla möjlighe-
ter för några ord ifrån honom. Åtminstone hade hon ej svårt att finna
ett vigt sätt för afsändandet af sitt svar. Jag gick alla förmiddagar ut kl.
3/4 till 10. Precist fem minuter tidigare följande dag hörde jag någon
vrida om nyckeln i dörrlåset. På mitt barska: »stig in!» visade sig ingen.
Men då jag gick ut, hängde öfver nyckeln i ett blått sidenband ett det
täckaste lilla bref. Jag var säker, att hon lyssnade i trappan och sade:
»tystlåtet och säkert, sköna fröken.» –

Jag hade kunnat bedyra, att hon vid min vanliga hemkomsttid
klockan tre på eftermiddagen skulle finnas i trädgården. Men jag
misstog mig. I detsamma jag inträdde i huset hördes lätta steg frasa
utför trappan, och den unga stod framför mig med rodnad öfver kinder
och hals, men i den så ousägeligt intagande, att jag för ett ögonblick
glömde min Merkurii befattning.

»Ah! – Herr Doctorn! döm mig stackare icke strängt. Min förbin-
delse är för lifvet. Tack! min varmaste tacksamhet!» – sade hennes
veka men klangfulla stämma, under det jag framtog brefvet. Jag afgaf
ett par försäkningar, af den art tillfället fordrade. Men till långa tal lät
hon det icke komma. Så fortfor emellertid brefgången alla dagar, och
det gjorde mig glädje att se, huru hennes förtroende tillväxte. Redan
kunde hon fråga mig, om han var fullkomligt frisk? om han såg blek ut
o. s. v. Och först då jag härom rapporterade till honom, blef han mera
meddelsam, ville veta de minsta detaljer i hennes uppträdande och
tröttade riktigt ut mig, förrän andra veckan var till ända. Men vid
denna tid gaf han mig del af en plan, hvars raskhet högligen intog mig
till bådas fördel.

IV.

Det var redan mot slutet af Juli månad, så fortfor kännaren af Vilhelms
öden i sin berättelse, och de varma nätterna hade åter blifvit skumma
nog för älskandes hemliga möten. Vid denna tid hade min rol blifvit
nästan halsbrytande, i det jag från brefbärare blifvit befördrad till
simplen bärare. Ty det är sannerligen sannt, att jag en natt kl. nära 12
vandrade ut ur mit logis med en icke så obetydlig kappsäck under
armen. Mig sjelf tillhörde den icke, ty redan i god tid på eftermiddagen
hade jag låtit transporterera mina tillhörigheter till en Åbo skonert, som
nu just skulle afsegla.

Mina steg förde mig snabbt in på nästa gata, der jag såg framför mig
ett ungt par arm i arm. De syntes invänta mig, och den unga mannen,
Vilhelm, hade icke ens i denna stund glömt, att jag icke var en legd
bärare, utan ville artigt befria mig från min börda. Men jag såg, att den
unga qvinnan väl behöfde hans stöd, och hörde dessutom hennes
högljudda snyftningar, behöll derföre nattsäcken, men gjorde förslag
att taga en omväg genom närmaste gränd, mindre af fruktan för
förföljelse än för att ingifva Maria en liten anstöt deraf och med den
göra hennes sorg liten afbräck. Efter ett par svängningar genom
stadens trånga gränder hunno vi till fiskargången vid blåa slussen,
nedstego i skonertens väntande joll, voro snart på dess däck, sågo
ankaret lättas och den svaga vinden fylla dess märssegel.

Jag hade hela den sednaste veckan spelat en, som jag numera är böjd
att tro, mer än dum rol. Mitt rum hade jag upplåtit till oloffliga
sammankomster. Den beskedliga skepparen hade jag öfvertalat att
exportera en liten ganska täck, det är sannt, men fullkomligt passlös
personnage. Min portnyckel hade för henne öppnat vägen till flykt ur
den faderliga boningen. Med egen hand hade jag ledt henne öfver dess

tröskel och med samma hand släpat hennes kanske enda fädernearf samma väg. Detta var allt något att betänka. Också satt jag rätt fundersam på skonertens däck. Slutligen tröstade jag mig dock dermed, att jag så ordentligt tillställt en gammal domestik den nämnda portnyckeln, låtit henne stänga till porten efter mig och bett henne framföra min ödmjukaste helsning till husets herre.

10 Maria hade illamående smygit in i skepparens trånga sängkammare, som denne upplåtit för hennes enskilda begagnande. Huru svår hon varit att öfvertala till detta djerfva steg, vet jag icke, men alla underrättelser stämde öfverens deruti, att hon föredragit detta för den säkra utsigten att inom tre veckor vara fru majorska och kallas hennes nåd. Majorens kärlek hade icke kunnat afsvalas genom hennes öppna bekännelse om sitt förhållande till Vilhelm. Han hade också större skäl att vara varm än denne, ty han hade säker utsigt äfven till fädernearfvet, då till och med mödernet för den stackars Vilhelm låg i ett osäkert fjerran. Nu trodde jag oss dock hafva lurat Hr. Majoren på båda.

20 Vilhelm såg också allvarsam ut, ehuru jag säkert vet, att det var af andra orsaker. »Om vi blott en gång vore ute på hafvet» önskade han upprepadt. Men ingen hörde hans önskningsar. Ty efter tre timmars segling lågo fjerdarne spegellugna i den gryende morgonglansen och afbildade i en vacker vinkel ankartåget på vår skonert. Vi voro blott komne halfva vägen till Vaxholmen. Flera gånger under nu följande oroliga timmar väcktes fråga, att de båda borde begifva sig i land, för att antingen landväg eller i roddbåt fara förut till Furusund. Men Marias fortfarande illamående hindrade utförandet af denna förnuftiga plan.

30 Klockan var nu 8 på morgonen, Maria låg uppe på akterdäck, och Vilhelm sysslade med att spänna en flik af mesan öfver relingen för att tjena henne till skydd mot solens redan brännande strålar. Mina blickar voro ofta rigtade tillbaka mot Stockholm, men ännu hade ingen båt från detta håll mött de talrika, som med tung rodd sträfvade in till staden. En Amiralitets slup af dessa fula svarta och röda, som jag nu såg sticka fram om udden, var den första. Den oroade mig icke stort, ty det var gifvet att den var på väg till Vaxholmen. Men oförmodadt vände den ur sin kurs och styrde på oss. Med en vink gjorde jag Vilhelm uppmärksam på densamma. Han syntes ana ondt likasom jag, men underrättade likväl i lugn ton Maria, att besökare kommo om bord, och föreslog, att hon skulle på en stund flytta ned i kajutan. Vid hans arm svigtade hon till kajuttrappan, sedan hon med en lätt rysning låtit 40 sin blick halka öfver den med stark rodd framdrifna slupen.

Denna låg snart vid skonertens sida. En tulltjensteman med sin uniform och bricka reste sig upp från toften, frågade efter fartygets och skepparens namn samt sist: »finnas passagerare?» Jag trädde fram och presenterade min person. Men vid mitt svar kom också ur slupens salong Marias far, min f. d. husvärd, och efter honom en man, hvars röda mustascher tillkännagåvo krigaren. På den förres vreda utrop: »Jaså min gunstig herre!» svarade jag blott med en lätt helsning, men på tullmannens fråga »Inga flera?» med ett tydligt: Nej. »Fartyget måste visiteras,» skrek den gamla Herrn. »Finns här ingen annan?» 50 upprepade tullmannen och vände sig dervid till tjenstekamraten, vaktmästaren, som fanns om bord. »En Herre och hans Fru till Furusund» svarade denne. »Är det en äldre fru?» – återtog mannen i slupen. Icke just lastgammal-genmälte vår vaktmästare undvikande. Men den gamla Herrn hade härunder afvexlat med försäkringar: »Det äro de!» »de äro här!» och hvarjehanda hederstitlar till mig, som likväl

ansåg dessa med en filosofs lugn. Snart voro alla om bord och villervallan stor.

Besökaren gick ett par steg utför kajuttrappan, men Vilhelms rop »Tillbaka det gäller lif och död!» bevingade hans fötter till en motsatt rörelse. Den gamle Herrn, som emellertid i onämnbar vrede hade visat håg att bära händer på mig, rusade nu till kajutgången, sedan han funnit en uppmanande blick på majoren vara overksam. »Ja, mörda fadren, fega qvinnoröfvere!» skrek han och försvann. Jag följde oförtöfvadt.

Då jag kom i kajutan, låg redan den arma dottren vid fadrens fötter, slingrande sina armar kring hans knän. 10

»Slit mig icke ifrån honom,» bad hon, »älskade fader! förlåt oss båda! för ditt olyckliga barns skuld, för min moders stoft, för himmelens nåd, förlåt, förlåt, förlåt!» —

Han syntes veknad och hade intet ord till svar. Men i detsamma föll hans blick på majoren, som nu äfven vågat sig ned, och stoltheten segrade öfver fadershjertat.

Bort ovärdiga härifrån — röt han åter och fattade henne kring lifvet — han har min förbannelse, min evinnerliga förbannelse.

Men han såg icke ens på den han förbannade. Denne stod derinvid med en rostig värja, som tillhörde skepparen, i handen. Han stod der orörlig, mållös, dödsblek, med stirrande ögon och med några skumperlor öfver de hårdt sammantryckta läpparne. Jag vred sakta värjan ur hans hand, utan att han visade något tecken till medvetande. Men då ännu hennes röst deruppifrån genomskärande ljöd: »Vilhelm!» då rusade han ut och uppför trappan, men störtade åter handlöst ned, försökte att uppresa sig, men kunde det icke, och en dödsdvala betog honom medvetandet af hvad som vidare hände. Han hade i fallet krossat tvenne rebben. 20

Ännu tvenne dagar dröjde vi för motvind på samma punkt. Mellan feberparoxysmerna, då han trodde sig vara hos henne, önskade han att återvända, att ännu försöka det omöjliga. Jag vet ej om jag gjorde rätt eller orätt. Men den förgrymmade fadren hade ännu ur båten hotat att låta afhämta honom, och jag ansåg vårt Finland tills vidare för en säker tillflyktsort mot lagens förföljelser. Knappt hade vi anländt hit, förrän Svenska Tidningar förkunnade den arma Marias giftermål. 30

V.

Så långt vännens berättelse. Då han yppade, hvad han visste, multnade den unga Svenskens hjerta redan i Finsk jord. Bland hans papper hade man funnit ett bref från Maria genommandadt af den varmaste kärlek. Hennes man är död, och hon tillbjuder ungdomsvännen sin hand »icke såsom en gåfva, utan såsom en rättighet.» Ingen vet, hvad han svarat, men man tror, att hans stolta manliga själ icke velat lisma sig till en lycka, hvilken han numera ansåg sig ovärdig. Ty af förtviflans försök att döfva smärtan hade uppväxt en ovärdig passion, som äfven lärer förkortat hans glädjelösa lif. 40